

Aan de voorzitter van de Tweede
Kamer
der Staten Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Uw brief van	Ons kenmerk	Contactpersoon	Zoetermeer
	DCE/01/28503		13 juli 2001
Onderwerp		Doorkiesnummer	
interimbeleid archeologie en Archeologisch Dienstencentrum			

1. Inleiding

Begin 2001 ontving u een brief over het interim-beleid archeologie en mijn voornemen onder voorwaarden deel te nemen aan het tot vennootschap om te vormen Archeologisch Dienstencentrum (ADC)¹. In deze brief informeer ik u over de voortgang van een en ander.

Over het interim-beleid archeologie bracht de Raad voor Cultuur op 1 maart 2001 advies uit². Vervolgens verzocht u mij om een regeringsstandpunt terzake³. Hieronder treft u dat aan.

Voorts antwoordde ik op uw vragen over dit onderwerp⁴. Een beperkt aantal vragen kon ik op dat moment nog niet inhoudelijk beantwoorden. Voor zover dat nu wel mogelijk is, geef ik u in deze brief alsnog de gevraagde informatie.

Tenslotte schets ik de stand van zaken met betrekking tot het ADC.

¹ Kamerstukken II 2000/01, 27577 Nr.1

² brief d.d. 1 maart 2001, kenmerk mon-2000.2257/4

³ brief d.d. 26 maart 2001, kenmerk SC-01-12

⁴ Kamerstukken II 2000/01, 27577 Nr.2

2. Interim-beleid

In mijn brief d.d. 5 januari 2001 deelde ik u het voornemen mee tot een interim-beleid voor de archeologie. Een interim-beleid inzake de uitvoering van de Monumentenwet 1988, in het bijzonder van artikel 39 betreffende het verbod tot opgraven en de ontheffing van dat verbod door middel van een vergunning.

De uitvoering van de Monumentenwet 1988 behoeft om twee redenen op dit punt dringend aanpassing aan gewijzigde omstandigheden.

In de eerste plaats is er een toenemend aantal gemeenten dat wel behoefte heeft aan archeologische onderzoek, maar daarvoor geen gemeentelijke organisatie wil inrichten. Ten tweede is er het fenomeen van private bedrijven die aan overheden en andere opdrachtgevers aanbieden archeologische opgravingen te verrichten die het gevolg zijn van bodemverstoringen. Beide ontwikkelingen vergen een toepassing van de Monumentenwet 1988 die niet als zodanig voorzien is tijdens de behandeling van die wet.

Het interim-beleid dient de periode te overbruggen tot het moment dat het Verdrag van Valletta is omgezet in regelgeving en deze regelgeving van kracht is. Daarbij wordt met het interim-beleid weliswaar rekening gehouden met de beoogde beleidsrichting als gevolg van het Verdrag van Valletta, echter nadrukkelijk voor zover dat past binnen de grenzen van de huidige Monumentenwet 1988. Verdergaande beleidsontwikkeling wordt gebundeld in het voorstel tot wijziging van de Monumentenwet 1988 ter invoering van het Verdrag van Valletta.

3. Advies met betrekking tot preventie en kwaliteit

In zijn advies pleit de Raad voor een interim-beleid dat verder gaat dan hetgeen ik u voorstelde. De Raad vraagt in de eerste plaats aandacht voor preventie, het door planaanpassing voorkomen van opgravingen, terwijl mijn voornemen beoogt de uitvoering van de Monumentenwet 1988 met betrekking tot opgravingen te verbeteren.

Zoals ik in mijn brief d.d. 17 april 2000 met voorstellen voor de invoering van het Verdrag van Valletta⁵ onderstreepte, geef ook ik prioriteit aan preventie om te bewerkstelligen dat het bodemarchief niet onnodig verstoord wordt. Het Verdrag van Valletta is daarop gericht. In het wetsvoorstel met betrekking

⁵ Kamerstukken II 1999/2000, 23821 (R1509, Nr.13)

tot de invoering van het Verdrag zal dat tot uiting komen.

Dat neemt niet weg dat het bodemgebruik zodanig toeneemt dat in een groeiend aantal gevallen verstoring van archeologisch waardevolle delen van de bodem onvermijdelijk is. Om die groei het hoofd te bieden, dient er een adequaat beleid te zijn met betrekking tot opgravingen. Het is om die reden dat ik begonnen ben - binnen de wettelijke mogelijkheden die er zijn - met het aanpassen van het beleid voor het verlenen van opgravingsvergunningen en het inschakelen van bedrijven bij opgravingen.

Steeds meer gemeenten blijken bereid te zijn bij hun activiteiten rekening te houden met de gevolgen voor het bodemarchief. Niet alleen de gemeenten die een historische kern hebben en die archeologen in dienst hebben, besteden aandacht aan archeologische monumentenzorg. Ook andere gemeenten doen dat in toenemende mate. Die ontwikkeling wil ik stimuleren door zulke gemeenten meer mogelijkheden te bieden mede verantwoordelijkheid te gaan dragen voor het bodemarchief.

Het uitvoeren van opgravingen door private bedrijven wil ik daarnaast onder voorwaarden toestaan, mits een vergunninghouder daarvoor inhoudelijke verantwoording draagt. Een gegroeide en deels gedoogde praktijk wil ik nu vastleggen om gebruik te kunnen maken van de beschikbare capaciteit en waar nodig uitwassen tegen te gaan.

Tegelijkertijd met dit beleid dat inspeelt op verruiming van mogelijkheden en verbreding van inspanningen voor archeologische monumentenzorg, zal ik toezicht invoeren op de naleving van de regelgeving met betrekking tot archeologisch onderzoek. Daartoe stel ik nog dit jaar een rijksinspectie voor de archeologie in.

Daarnaast heb ik het mogelijk gemaakt dat er door en voor de sector van de archeologie een Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie is opgesteld. Deze norm biedt de sector een maatlat om af te meten aan welke voorwaarden archeologische verrichtingen moeten voldoen.

Voor initiatiefnemers van opgravingen die vooruitlopend op de invoering van het Verdrag van Valletta opgravingen financieel mogelijk maken, is deze norm richtinggevend bij het verlenen van opdrachten aan bedrijven. Ik stimuleer de sector verder te gaan met de vervolmaking en invoering van deze norm.

Met deze maatregelen, het instellen van een inspectie en het

bewerkstelligen van een proces van inhoudelijke kwaliteitsnormering, kom ik tegemoet aan de aarzeling van de Raad over het verlenen aan gemeenten van tijdelijke opgravingsvergunningen voor de duur van een project. Immers bij het verlenen van een vergunning zal getoetst worden of de aanvraag tot stand is gekomen op basis van een archeologisch vooronderzoek dat de toets der kritiek kan doorstaan en zal nagegaan worden of het te verrichten onderzoek zal plaatsvinden volgens acceptabele standaards. In combinatie met toezicht door een inspectie biedt dit voldoende waarborgen tegen lichtvaardige opgraving en kwalitatief onvoldoende onderzoek.

4. Advies met betrekking tot de organisatie van de vergunningverlening

De Raad signaleert dat er nog onduidelijkheid is over de concretisering van het interim-beleid en dat een kader ontbreekt om snel te kunnen adviseren over de vergunningverlening. Deze onduidelijkheid wordt weggenomen door de beleids-regels die ik laat opstellen. Met deze beleidsregels komt er voor alle betrokkenen duidelijkheid over de voorwaarden waaronder een vergunning kan worden verleend. Verderop in deze brief ga ik nader in op de beleidsregels en de daarbij gehanteerde procedure.

De Raad maakt in zijn advies voorts opmerkingen over de organisatie van de vergunningverlening. Daarbij wijst de Raad op de twee taken van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB), het uitvoeren van de Monumentenwet 1988, dat is onder meer het verzorgen van de vergunningverlening namens mij, en het houderschap van zo'n vergunning. De Raad acht het mogelijk dat dit zou leiden tot onduidelijkheid.

Al lange tijd heeft de ROB de tweeledige taak van vergunninghouder en van (door mij) gemandateerd uitvoerder van de Monumentenwet 1988. Ik meen dat juist het vaststellen van beleidsregels mogelijke onduidelijkheden zal wegnemen. Met de beleidsregels wordt immers inzichtelijk gemaakt langs welke lijnen besluitvorming over vergunningaanvragen plaatsvindt. Tevens wordt inzichtelijk op welke wijze bedrijven gebruik kunnen maken van de ROB-vergunning om opgravingen uit te kunnen voeren. Nog beter zou zijn als die bedrijven niet onder de vleugels van een vergunninghouder zouden hoeven te werken, maar die situatie ontstaat pas nadat de Monumentenwet 1988 is gewijzigd ter implementatie van het Verdrag van Valletta.

5. Advies met betrekking tot de provincies

De Raad pleit er voor de provincies in het interim-beleid een zelfstandige bevoegdheid te verlenen om opgravingen te kunnen

verrichten en te kunnen doen uitvoeren door derden. Aangezien het interim-beleid niet verder gaat dan de uitvoering van de Monumentenwet 1988 en deze wet een opgravingsvergunning voor provincies niet toestaat, volg ik het advies van de Raad op dit punt niet.

6. Bemiddeling en advisering in de interim-periode

De notitie met voorstellen over het interim-beleid die ik u bij mijn brief van 5 januari 2001¹ deed toekomen, bevatte onder andere het voornemen een bemiddelaar aan te stellen voor kwesties tussen vergunninghouders, opdrachtgevers en uitvoerders.

Eerder leek het er op dat aan een bemiddelaar behoefte zou bestaan ter verdediging van het zwakke belang van de archeologische monumentenzorg tegen andere belangen. Het is opgevallen dat in de reacties op dit voorstel geen concrete gevallen aan de orde zijn gekomen waarin bemiddeling een einde had kunnen maken aan een gerezen kwestie. Die constatering leidt mij ertoe een besluit tot het aanstellen van een bemiddelaar pas te nemen nadat gebleken is dat er concreet behoefte bestaat aan een dergelijke, onpartijdige functionaris voor de in de notitie beschreven kwesties.

Wel concreet is door vergunninghouders het vraagstuk aan de orde gesteld hoe opdrachtgevers kunnen vaststellen of een bedrijf in staat is een opgraving kwalitatief voldoende uit te voeren en hoe vergunninghouders op objectieve wijze kwalitatief onderscheid kunnen maken tussen opgravingsbedrijven.

Om tegemoet te komen aan deze behoefte van vergunninghouders, zal ik de commissie die belast is met het vervolmaken en onderhouden van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie verzoeken objectieve criteria te ontwikkelen op basis waarvan kan worden vastgesteld of een bedrijf in staat is een opgraving kwalitatief voldoende uit te voeren. Desgewenst kunnen vergunninghouders vervolgens advies vragen aan de commissie over de toepassing van deze criteria in een specifieke situatie.

7. Verdere behandeling van het interim-beleid

Voor het verlenen van opgravingsvergunningen en de te stellen voorwaarden, laat ik, zoals hiervoor al gezegd, beleidsregels opstellen. Momenteel worden de concept-beleidsregels besproken met de huidige vergunninghouders. Met hen wordt overlegd over de overgang naar de nieuwe situatie. Ook met de Raad voor Cultuur volgt nog overleg over deze beleidsregels en de

advisering bij concrete vergunningaanvragen. Ik streef er naar de beleidsregels in september vast te stellen en te publiceren, opdat zij in oktober 2001 van kracht kunnen worden.

8. Archeologisch Dienstencentrum

Naar aanleiding van mijn mededeling in de brief van 5 januari 2001¹ onder voorwaarden bereid te zijn deel te nemen aan het tot vennootschap om te vormen ADC stelde u mij een groot aantal vragen. Eén van mijn voorwaarden was dat het ADC rendabel zou moeten opereren. Uit veel van uw vragen sprak bezorgdheid of deze voorwaarde wel zou kunnen worden gerealiseerd. In mijn antwoorden op deze vragen verwees ik u naar een businessplan dat nog moest worden opgesteld en waaruit de winstgevendheid zou moeten blijken.

Momenteel is het ADC bezig met het opstellen van een businessplan. Definitieve conclusies over de rendabiliteit moeten daarop wachten. Wel kan ik u meedelen dat wat tot op heden gerealiseerd is bij het ADC een voorzichtig positivisme rechtvaardigt, mede gezien het tot op heden ontbreken van de noodzaak tot tussentijdse liquiditeitssteun. Overigens zal een verdergaande herstructurering nodig blijven om een gezonde onderneming te kunnen bereiken.

Niet alleen van u bereikten mij reacties met betrekking tot het Archeologisch Dienstencentrum. Diverse bedrijven maakten bezwaar tegen een ingreep in de concurrentieverhoudingen van de beginnende sector van de archeologische dienstverlening. Uit deze reacties is duidelijk geworden dat niet alleen het ADC, maar ook andere bedrijven moeite hebben het hoofd boven water te houden in deze beginnende markt. In de besluitvorming met betrekking tot het ADC zal ik deze omstandigheden betrekken. Op korte termijn zal ik mijn voornemen tot deelname aan het ADC aanmelden bij de Europese Commissie.

Over de relatie van het ADC met de ROB is inmiddels meer duidelijkheid bereikt. De exclusiviteit van deze relatie wordt beëindigd. Daarbij zullen de beleidsregels voor het interim-beleid van toepassing zijn op deze relatie.

Bij de vormgeving van de relatie tussen het ADC en de ROB zal ik bijzondere aandacht schenken aan mogelijke effecten van de exclusieve relatie tussen een aantal houders van een opgravingsvergunning met landelijke dekking (universiteiten) en aan die instellingen gelieerde opgravingsbedrijven.

9. Markttaken ROB

In mijn brief van 5 januari 2001¹ meldde ik u de operationele taken van de ROB te zullen toetsen aan het rijksbeleid inzake markt en overheid. Dit voornemen betreft de directievoering die de ROB verricht met betrekking tot de archeologiecomponent van grote infrastructuurprojecten. De ROB heeft de afgelopen tijd van gedachten gewisseld met betrokken diensten van het ministerie van Verkeer en Waterstaat over zijn toekomstige rol bij deze projecten. Alvorens daarover een besluit te nemen zal ik de door de ROB en Verkeer en Waterstaat beoogde samenwerking bespreken met de minister van Economische Zaken.

10. Tenslotte

Ik neem aan u met deze brief voldoende te hebben geïnformeerd over het interim-beleid en de invoering daarvan. Over het ADC zal ik u nader informeren als in overleg met de minister van Financiën besluitvorming plaatsvindt over eventuele steunverlening.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,

dr. F. van der Ploeg.